

Гігієнічне навчання та профілактичні медичні огляди як фактори безпеки життєдіяльності та на виробництві

Тема безпеки життєдіяльності, охорони здоров'я, профілактики виробничого та побутового травматизму сьогодні актуальна. Особливо, враховуючи події в нашому суспільстві, які призводять до втрати людського здоров'я та життя. В тому числі і серед дітей.

Питання проведення гігієнічного навчання з працюючим персоналом у закладах освіти та проходження ним обов'язкових профілактичних медичних оглядів для керівників та відповідальних осіб з охорони праці та безпеки життєдіяльності повинно бути чітко зрозумілим і пріоритетним у роботі.

Термін „гігієнічне навчання” означає підвищення знань і виховання.

Мета гігієнічного навчання - формування гігієнічної поведінки кожного з нас, яка спрямована на збереження здоров'я і життя. Саме власні знання та їх застосування на практиці є одним із запобіжних чинників у профілактиці небезпечних подій у житті кожного та на роботі.

Сучасне законодавство передбачає обов'язкове проведення гігієнічного навчання у навчальних закладах (стаття 21 Закону України „Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення”, стаття 48 Закону України „Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів”).

Гігієнічне навчання може проводитись як працівником самого закладу (це керівник, медична сестра, дієт-сестра, шеф-кухар, інший відповідальний спеціаліст), так і установами, які надають такі послуги (на договірних засадах).

Періодичність проведення гігієнічного навчання законодавством не визначена. Сам керівник визначає через який певний період працівники будуть підвищувати свої знання, кваліфікаційну підготовку з питань санітарної гігієни (ст. 48 ЗУ „Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів”).

Робота у навчальному закладі пов'язана з організованими дитячими колективами, де порушення санітарно-гігієнічних норм можуть привести до епідемічних ускладнень з великою кількістю постраждалих. Насамперед це стосується працівників харчоблоків, де не виконання санітарних правил стають причинами масових харчових отруєнь, інфекційних захворювань; викладачів з предметів „хімії”, „біології”, де застосовуються різні хімічні речовини та біологічні матеріали - може привести до токсичних отруєнь; у викладачів предмету „трудового навчання” – до травматизму дітей.

Завдання керівників та відповідальних осіб з питань безпеки це організація і проведення гігієнічного навчання для підвищення кваліфікації та обізнаності

своїх працівників, а також організація безпечних умов праці та навчання. При цьому гігієнічне навчання має бути ефективним:

1. Гігієнічне навчання повинно бути систематичним для підтримання знань, тому періодичність не повинна розтягуватись у часі (рекомендовано не менше 1 разу на місяць).
2. Гігієнічне навчання повинно бути з різних питань санітарного законодавства та безпечності харчових продуктів (дотримання правил гігієни, профілактика захворювань, організація харчування дітей, запобігання епідемічних ускладнень тощо), тому постійним.
3. Охоплюватись всі працівники закладу, а не тільки „декретований контингент”.
4. Закріплення знань перевіряється прийняттям заліків, проведення опитування.
5. Підтвердженням того, що дійсно проводиться гігієнічне навчання з працівниками, є оформлення відповідної документації (протоколи заліків, журнали з реєстрацією тем і дат проведеного навчання, кількість охопленого персоналу, матеріали з наглядної агітації, перевірка знань без попередження). Якщо залучається представника на договірних засадах, то повинен бути підтверджуючий документ або ж відмітка в ОМК-1 (якщо використовується старий зразок).
6. Гігієнічне навчання повинно бути планове (складатись плани на рік) та позачергове (при виникненні епідемічних ускладнень та надзвичайних подій).

Гігієнічним навчанням можуть бути охоплені і учні різного віку, з відповідною доступною для них тематикою.

При перевірці навчального закладу представник Держпродспоживслужби, як контролюючого органу, перевірить наявність всіх документів, що будуть підтверджувати проведення гігієнічного навчання з працівниками. Відсутність гігієнічного навчання є порушенням чинного законодавства, за яке керівник може бути притягнутий до відповідальності.

Профілактичні медичні огляди.

Законами України „Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення” (стаття 26), „Про захист населення від інфекційних хвороб” (статті 11, 15, 21), відповідними підзаконними актами передбачено, що працівники певних професій у навчальних закладах проходять профілактичні медичні огляди. Документ, який регламентує правила проведення і проходження медичних оглядів - наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.07.2002 № 280.

Зазначений наказ МОЗ України від 23.07.2002 № 280 включає перелік робіт, при виконанні яких передбачено проходження медичних оглядів; перелік необхідних обстежень та періодичність цих обстежень.

Працівники навчальних закладів підпадають під обов'язкові профілактичні медичні огляди (це працівники харчоблоків, викладачі, вихователі, медичний персонал, технічний персонал, працівники пральні, інший персонал, який має доступ до групових осередків, ремонту обладнання тощо).

Обов'язкові профілактичні медичні огляди проводяться з метою запобігання поширенню інфекційних і паразитарних захворювань серед населення.

Обов'язкові медичні огляди є попередні та періодичні.

Попередні медичні огляди проходять перед тим, як приступити до роботи. Періодичні медичні огляди проходять постійно, під час виконання своєї роботи через певний період часу.

Завдання керівників та відповідальних осіб - організувати та забезпечити проходження медичних оглядів працівниками установ.

Вимоги при цьому:

1. Проходження всіх обов'язкових лабораторних досліджень, лікарів-спеціалістів.
2. Суворе дотримання періодичності медичних оглядів.
3. Обов'язкова наявність особистої медичної книжки форми № 1-ОМК, на робочому місці.
4. Обов'язкова відмітка про проведення медичного огляду та визначення дати наступного медичного огляду.

Стаття 21 Закону України „Про захист населення від інфекційних хвороб” регламентує, що обов'язкові попередні (до прийняття на роботу) та періодичні профілактичні медичні огляди працівників окремих професій, виробництв та організацій, діяльність яких пов'язана з обслуговуванням населення і може призвести до поширення інфекційних хвороб, **проводяться за рахунок роботодавців** у порядку, встановленому законодавством.

Особи, які відмовляються або ухиляються від проходження обов'язкових профілактичних медичних оглядів, **відсторонюються від роботи.**

При перевірці навчальних закладів частими є порушення в проведенні медичних оглядів. Це: не дотримуються терміни проходження медичних оглядів (не враховується час проходження мед.огляду, необхідно раніше розпочинати), не в повному обсязі проводиться мед.огляд (найчастіше відсутня ФКГ, огляд лікарів або кінцева відмітка лікаря-терапевта), не враховуються певні професії працівників (відсутні мед.книжки).

При своєчасному самостійному виявленні цього порушення керівник зобов'язаний своїм наказом відсторонити працівника від роботи до проходження медичного огляду в повному обсязі. Та за наявності відмітки в 1-ОМК працівник може бути допущений до роботи.

Порушення в організації та проходженні обов'язкових профілактичних медичних оглядів є порушенням вимог чинного санітарного законодавства, за яке керівник може бути притягнутий до відповідальності.

Тому, постійний контроль зі сторони керівника закладу стосовно проведення медичних оглядів та гігієнічного навчання може попередити виникненню спалахів інфекційних захворювань, харчових або токсичних отруєнь серед дітей і запобігти шкоді здоров'ю.

Наказ Мінагрополітики та продовольства України від 06 лютого 2017 року № 42 (уніфікований акт перевірки у сфері безпечності харчових продуктів п. 10.1, п. 10.2)

Санітарний регламент для ДНЗ розділ 10 (мед.огляди)

ДСанПіН 5.5.2.008-01 „Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу” п. 11.4 (мед.огляди), розділ 12 (гіг.навчання дітей)